תן מהם חצי טפח לכל כותל. שהרי מבחוץ נמדד אמתיים וחצי ארכו: **ה"ג תן רחבן של לוחות לרחבו של ארון: ה"ג חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לכותל נשתיירו שני טפחים לשילוט.** וה"פ לשילוט שתהא ס"ת נכנסת ויוצאת בריוח לפי שהיתה מונחת אורכה לרוחב הארון דהיינו באותן שני טפחים שנשתיירו באורך הארון וס"ת עביה שני טפחים וארכה ששה טפחים והיתה מונחת בדוחק באותן שני טפחים שבאורך לכך היה הארון רוחב יותר ב"ט לשילוט וליטלה כרצונו: **והבן ארון.** והאי ארון נמי כלי הוא שהרי מיטלטל בשעת הנסיעה: **ה"ג ורחבן שלשה תן ארכן של לוחות לארכו של ארון: אצבע לכתלים מכאן.** שהטפח ד' אצבעות: **חצי טפח מכאן וכו' לשילוט.** ליטול הלוחות מן הארון לעת הצורך: **נתן של זהב.** הפנימית בשל עץ האמצעי ושל עץ נתן בשל זהב החיצון: **להביא שפתו העליונה.** של העץ שיחפנו בזהב: **להביא בין נסר לנסר.** נמי יפה זהב דקמ"ל קרא בכל היכא דאפשר לצפותו זהב יפה אבל ציפוי העליון לרשב"ל א"צ ריבוי דלא גרע משאר מקומות: **ויכתבם על שני לוחות אבנים.** מיעוט לוחות שנים מה ת"ל שני שיהיו שניהם שוים חמשה על לוח זה

תן מהם חצי טפח לכל כותל נשתייר שני טפחים לספר תורה רחבו של ארון תשעה טפחים דכתיב [1]אמה וחצי רחבו אמתא אשיתא ופלגות אמתא תלתא [א]וארבעה לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב [2]אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן ששה טפחים [ב]תן רחבן של לוחות לרוחבו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים חצי טפח מכאן לכותל זה וחצי טפח מכאן לכותל זה וטפחיים לשילוט מקום שספר תורה (א)מונח ר"ש בן לקיש אמר באמה בת חמשה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה בת חמשה טפחים ר' יהודה דתנינן תמן ר' יהודה אומר אמת הבנין ששה[א] של הכלים חמשה והכן ארון כלי הוא על דעתיה דרבי יהודה דו אמר באמה של חמשה טפחים היה אורכו[ב] עשוי שנים עשר טפח ומחצה דכתיב אמתים וחצי ארכו אמתא חמשא ואמתא ה' ופלגות אמתא תרי ופליג וד' לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב אשר שברת ושמתם בארון והלוחות היה כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן [ג]ששה טפחים תן (רחבן) ארכן של לוחות לארכו של ארון ונשתייר שם חצי טפח אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן רוחבו של ארון שבעה טפחים ומחצה דכתיב אמה וחצי רחבו אמתא חמשה ופלגות אמתא תרי ופליג [ד]וד' לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היה כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן ששה טפחים תן רחבן (ארכן) לרוחבו של ארון ונשתייר שם טפח ומחצה אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לשילוט כיצד[ג] עשה בצלאל את הארון [ה]ר"ח (בן גמליאל) אמר שלש תיבות עשאו שתים של זהב ואחת של עץ נתן של זהב בשל עץ ושל עץ בשל זהב וציפהו דכתיב [3]וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ מת"ל תצפנו להביא שפתו העליונה רשב"ל[ד] אמר תיבה אחת עשאו וציפהו דכתיב וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ מת"ל תצפנו א"ר פנחס להביא בין נסר לנסר [א] כיצד היו הלוחות כתובים [ו]ר'[ה] (ב)חנינה (בן אחיה ר' יהודה) בן גמליאל אומר חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה הה"ד [ז][4]ויכתבם על שני לוחות אבנים חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה ורבנן אמרי עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה [ח]הה"ד ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה ר"ש בן יוחאי אומר עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה [ט]דכתיב ויכתבם על שני לוחות אבנים עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה רבי סימאי אמר ארבעים על לוח זה וארבעים על לוח זה דכתיב [5]מזה ומזה הם כתובים טטרוגה חנניה בן אחי רבי יהושע אומר בין כל דבור ודבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה דכתיב [6]ממולאים בתרשיש כימא רבא ר"ש בן לקיש כד הוה מטי הדין קרייה הוה אמר יפה למדני חנניה בן אחי רבי יהושע מה הים הזה בין גל גדול לגל גדול גלים קטנים כך בין כל דבור ודבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה אמר ר' תנחומא [י]איתקשיית קומי רבי פנחס אתיא כר' יהודה ולא אתיא כר"מ מ"ט דר' יהודה דכתיב [7]לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' וגו' [כ]על דעתיה דר' יהודה דו אמר היכן היה ספר תורה נתון כמין גלוסקיי' עשוי לו מבחוץ והיה ספר תורה נתון בתוכו מ"ט דר"מ דכתיב [8]ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך על דעתיה [ל]דר"מ דו אמר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך ואח"כ ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה רבי פנחס (ג)בשם רשב"ל [מ]התורה[ו] שנתן לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה היא אש מובללת באש חצובה מאש ונתונה מאש [ז]דכתיב [9]מימינו אש דת למו:

הלכה ב מתני' (ד)היכן היו השתחויות האלו ארבע בצפון וארבע בדרום שלש במזרח וב' במערב כנגד[ח] שלשה עשר שערים דרומיים סמוכים למערב שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסין צלוחית של

שער העליון. הוא... העליון ואחריו שער הדלק הוא שער של לשכת העצים שהיתה בעזרה ולכך שם מכניסין עצי המערכה שדולקין על המזבח: **שער הבכורות.** שמכניסין שם הבכורות הנשחטים בדרום:

משנת אליהו

א"א לייסבן שהן כ"ד טפחים וארון גם לר"מ לא הוי אלא י"ב וכן פי' בדר"י והתוס' במנחות (צ"ט א') ד"ה מלמד כתבו גיר' הירושלמי ג"כ ורוחבן ג' ועי' במהרש"א שם שהגיה מ"ש אורכן לאורכו של ארון אלא צ"ל רוחבן לאורכו של ארון והוא כגירסת רבינו כאן ורצו התוס' להשוות התלמודים אהדדי דמ"ש בבבלי ורחבן ששה אתרוייהו קאי לוחות ושברי לוחות ורש"י לא ניחא ליה דרוחבן משמע דומיא דאורכן וגם דלא הוזכר שם בדברי ר"מ שברי לוחות ובדר"י שהזכיר בדבריו אין בארון רק לרבות שברי לוחות וה"א לדידיה קאי המדידה אכולהו ואעודיין מנח להו ולכן בדר"י נזהר רש"י וכתב בד"ה מונחות מוטלות על רוחבן ולא על חודן וטעמיה דלא מסתבר ליה למדוד השברים דכיון דנשברו א"א להעמידן עם השלמות במדידתן שוה רק דתחת השלמות היו מונחין אך דבזה מיפריך רש"י מירושלמי זה אלא צ"ל דרצה לאוקמי בדברי ר"י כמו לר"מ ובדר"מ לא הוזכר כלל שברי לוחות בדבריו ועיין במ"ר במדבר דשם כמו בבבלי רק דמוקי דעל עודיין היו מונחים: **אצבע לכותל זה כו'.** מכאן מוכח כפירש ר"ת בב"ב שם ד"ה אצבע דל"ג ומחצה ואצבע ר"ל אצבע קטנה דהוויין ששה בטפח ונשאר קצת ריוח שיהא יוכל לישב י"ב בי"ב ולא כרש"י שם ומה דקאמר בסוגיין לשלוט כ"ה גירסת רבינו וגיר' הספרים לס"ת שיבוש דלר"י ס"ת מלד הוה מונח ופי' לשלוט לפירוש רש"י דמפרש אצבע מד' בטפח פירושו לשלוט היינו שיהא ריוח קצת ללוחות דיתבו י"ב בי"ב וכדפריך בבבלי תרי בתרי היכי יתיב לרבינו תם אף דלא נזכר הכא לעמודין ואם כן למה הטפח דהא ריוח קצת יש לשיטתו דמ"מ בעי ריוח יותר קצת:

ריבב"ן

מתני' [ט](עד ד') **ללוחית.** שלימה שהיתה מחוזקת ג' לוגין כדאמר בסוכה בפ' בתרא שהיו מנסכין בתמיד של שחר בחג בשעת ניסוך היין שהוא רביעית ההין דהיינו ג'

תקלין חדתין

בזה באין מבין: **רבי פנחס.** איידי דאיירי בענייני דס"ת מפרש נתינתה איך היה: ה"ג **אש לבנה.** כן רזין דאורייתא כענין לבנת הספיר: **מובללת מאש.** כמ"ש ז"ל ע"פ לדבקה בו וכי אפשר לדבק בהקב"ה והלא אש אוכלה אלא לדבק בתורתו ולומדיה כו'. והן חלק ההלכות ריתחא דאורייתא כמ"ש הלא כה דברי כאש גו' וזהו מובללת דאיהי כלולה מאש: **חצובה באש.** מלובשת בשרשי נשמות ישראל שהן לבושין למחצב התורה שהנשמה חלק אלהי ממעל שהן ג' חלקי התורה כידוע: **ונתונה באש.** בשעת מתן תורה עיקר נתינתה באש היתה: **שנאמר.** מימינו זו אש לבנה ימין חסד אש נגד אש שחורה: **דת למו.** הן אותיות תלמו"ד כדכתב רבינו הגאון נ"ע ולמו היינו שניתנה לנו וגם כן שמחוברת לנשמתינו וזהו למו וגם קאי על מימינו שמחוברת לו ית"ש ומהכא דריש כל הנ"ל: **מתני' היכן היו משתחוים.** י"ג השתחויות דלעיל: **שער העליון.** הוא שער הסמוך למערב שהוא שער העליון ואחריו שער הדלקה של לשכת העצים שהיתה בעזרה ולכך שם היו מכניסים עצי המערכה שדולקים ע"ג המזבח: **שער הבכורות.** שמכניסים שם הבכורות

מסורת הש"ס

א) טפחים, ב) של ארון, ג) יומא עב ב, ד) מדרש חזית פ' תורי זהב, ה) מדרש חזית פ' ידיו גלילי זהב, ו) שם פ' ראשו כתם פז, ז) הדא הוא, ח) מדות פ"ב מ"ו, ט) נראה דצ"ל עד שער המים שבו מכניסין לצוחית וכו',

נוסחת הבבלי

(א) שס"ת מונח בתוכה ריש לקיש כו' אצבע (ומחצה) לכתלים כו' ואצבע (ומחצה) לכתלי' כו' אצבע לכל כותל נשתייר חצי טפח מיכן וחצי טפח מיכן לשלוט מקום שס"ת מונח: (ב) חנניה בן אחי ר' יהושע אומר כו': (ג) ר"פ אמר בשם ר"ש תורה שנתן הקב"ה לו למשה אש לבנה כו' היא מאש חלובה נולדת מאש מובללת מאש נתונה מימינו של הקב"ה שנאמר מימינו אש דת למו: (ד) והיכן היו משתחוים כו' י"ג שערי' דרומיים כו':

הגהות הגר"א

[א] מן וארבעה לוחו' עד תן רוחבן נמחק: [ב] צ"ל תן אורכן של לוחות לרוחבו של ארון וכו': [ג] צ"ל ורחבן שלשה טפחים וכ"כ גירסת הק"ע: [ד] מכאן עד תן רחבן כו' נמחק: [ה] ר"ח בן גמליאל ל"ג. ונשתבש מסוגיא דלקמן והכא בר פלוגתיה ר"ש ב"ל והוא סתם ר"ח: [ו] ר"ח בן גמליאל גרסינן דהא כאן בר פלוגתיה רשב"י: [ז] ה"ג ויכתוב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברי' כו'. ודריש עשרת על שתיהן יחד ה' על זה וה' על זה. ופסוק הכתוב בספרי' שבוש הוא: [ח] ה"ג שנאמר ויגד לכם את בריתו וכו' ויכתבם על שני לוחות האבנים. כי ממלת ויכתבם קא דריש י' על לוח זה וי' על לוח זה לכן ראוי לכתוב גם סיפי' דקרא: [ט] צ"ל שנא' כתובים משני עבריה' כתב על לוח זה וכתב על לוח זה: [י] ה"ג אמר ר' תנחומא אתקשיתא קומי דר' פינחס כר"מ ניחא לר"י קשיא ס"ת היכן מונח על דעתיה דר' יהודה כמין גלוסקי' עשו לו מבחוץ והיה ס"ת מונח בתוכו כצ"ל וה"פ דלר"מ יהיה מקום לס"ת כדלעיל אבל לר"י היכן היה הס"ת מונח ומשני כמין גלוסקי' כו'. ובבבלי שם איתא ארגז שהשיבו פלשתי' עליו הי' הס"ת מונח: [כ] מן על דעתי' דר"י עד מ"ט דר"מ ל"ג. כי כבר גרסינן לה לעיל קודם מ"ט דר"י: [ל] צ"ל ע"ד דר' יהודה. ועי' בספר תקלין חדתין ותמצא טעם לשבח לכל הגרסאות הנ"ל: [מ] ה"ג תורה שנתן הקב"ה למשה אש לבנה חרותה באש שחורה מובללת מאש חצובה באש נתונה באש שנאמר מימינו וכו':

גליון הש"ס

[א] עי' שו"ת הרדב"ז ח"ג סימן תקמ"ט:

תורה אור השלם

1. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: שמות כה י

2. וְאֶכְתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: דברים י ב

3. וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב סָבִיב: שמות כה יא

4. וַיַּגֵּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים: דברים ד ג

5. וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים: שמות לב טו 6. יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים: שיר השירים ה יד 7. לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד: דברים לא כו 8. וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: שמות כה כא 9. וַיֹּאמַר יְיָ מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: דברים לג ב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

המים מפכים. מפרש בגמ': **שער הקרבן.** שם מכניסין קדשי קדשים ששחיטתן בצפון: **שער הנשים.** שבו הנשים נכנסות לסמוך על קרבנן א"נ לעמוד על קרבנן: **שער השיר.** דרך שם היו מכניסין כלי שיר: **שבו יצא יכניה בגלותו.** שנכנס לבית המקדש להשתחות וליטול רשות כשהלך לגולה לבבל ויצא דרך אותו השער: **שער נקנור.** מפרש בפרק א"ל הממונה: **פשפשין.** שערים קטנים בתוך שערים גדולים ואף הם ממנין שלשה עשר שערים ואע"ג דגם לשער בית המוקד היה לו פשפש לא חשיב ליה לפי שהיה קטן ביותר: **גמ' מתני'.** אתיא כאבא יוסי בן יוחנן דאמר י"ג שערים היו במקדש אבל לרבנן דאמרי שבעה שערים היו במקדש קשיא היכן היו משתחוים דקים להו שהיו משתחוים י"ג השתחויות:

של ניסוך המים בחג רבי אליעזר בן יעקב אומר בו המים מפכים ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית לעומתן[א] בצפון סמוכים במערב שער יכניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה[ב] נקרא שמו שער יכניה שבו יצא יכניה בגלותו שבמזרח שער נקנור ושני פשפשין היו לו אחד מימינו ואחד משמאלו ושנים במערב ולא היה להן שם: **גמ'** מתניתין אבא יוסה בן (חנן) יוחנן היא דאמר כנגד י"ג שערים ברם כרבנן [א]שבעה שערים היו בעזרה ע"ד דרבנן היכן[ג] היו השתחוואות הללו כי ההיא דתנינן תמן י"ג פרצות היו בו שפרצום מלכי יון (א)וחזרו וגדרום בני חשמונאי וגזרו כנגדן י"ג (ב)השתחוואות כתיב [1]והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים וגו' תני[ד] מבית ק"ק עד הפרוכת בקרני סילי וכיליי מן פרוכת עד מזבח הזהב בקרני חגבים [א]ממזבח הזהב עד עזרות כחוט של שתי מן העזרות עד מפתן הבית כחוט של ערב מיכן ואילך כמפי הפך כתיב [2]והנה מים מפכים מן הכתף הימנית בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעבירני במים מי אפסים עד קרסולה [3]וימד אלף ויעבירני במים מי ברכים עד ברכייה וימד אלף ויעבירני מי מתנים עד מתנייא מכאן ואילך וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבור אפי' לבירנין גדולה אינה יכולה לעבור בו מ"ט [4]וצי אדיר לא יעברנו מפני מה כי גאו המים מי שחו מהו מי שחו מלשוט (ג)אמר רב חונה (הונא) באתרין קרו לשייטא שחונא [ב][5]ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרש השוחה לשחות מהו [ג]לשחות אמר רבי יוסי בי ר' בון (ביבן) מיין דמתמללין בעלמא כתיב [6]ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דויד וליושבי ירושלם לחטאת ולנידה ר' שמואל בר נחמן בשם ר' (נתן) יונתן מבית דוד ועד יושבי ירושלם כשרים לנדה ולחטאת מכאן ואילך מי תערובות הם כשרים לנדה [ב]ופסולים למי חטאת אר"א (ר"מ אומר) מבית דוד ועד יושבי ירושלם כשרים לנידה ולחטאת מכאן ואילך [א] מי קטפריסות הן [ג]פסולין לנדה ולחטאת כתיב[ה] [7]ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה זה[ו] ים של סמכו (סיבוכא) וירדו אל הערבה זה ים של טבריא ובאו הימה זה ים המלח אל הימה המוצאים זה הים הגדול ולמה נקרא שמו מוצאים כנגד שתי פעמים שיצא אחד בדור אנוש ואחד בדור הפלגה רבי[ז] לעזר בשם רבי חנינה בראשונה יצא עד קלבריאה ובשניה יצא עד כיפי ברבריאה רבי אחא בשם ר' חנינה בראשונה יצא עד כיפי ברבריאה ובשניה יצא עד עכו ועד יפו [8]עד פה תבא ולא תוסיף עד עכו תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד יפו אשית גאון גליך ניחא ימא רבא וימא דמילחא בשביל למיתקן ימא דטבריא ימא [ד]דסמכו לרבות דגתם דכתיב ביה [9]למינה תהיה דגתם למיני מינים תהיה דגתם תני אמר רשב"ג מעשה שהלכתי לציידן והביאו לפני יותר משלש מאות מיני דגים בתמחוי א' [7]ונרפאו המים [10]בצאתיו וגבאיו ולא ירפאו למלח ניתנו כתיב ונרפאו המים ואת אמרת ולא (ד)ירפאו המים מקום הוא ושמו ולא ירפאו כתיב [11]ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשיו יבכר תני[ח] אמר רבי יהודה לפי שבעולם הזה תבואה עושה לששה חדשים ואילן עושה לשנים עשר חודש אבל לעתיד לבא התבואה עושה לחדש אחד ואילן עושה לשני חדשים מ"ט לחדשיו יבכר אמר[ט] רבי יוסי לפי שבעולם הזה התבואה עושה לששה חדשים ואילן עושה לי"ב חדש אבל לעתיד לבא התבואה עושה לט"ו יום ואילן עושה לחדש אחד שכן[י] מצינו שעשת התבואה בימי יואל לחמשה עשר יום וקרב ממנה העומר מ"ט [12]ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון ומה מקיים רבי יוסי לחדשיו יבכר בכל חודש וחודש יהיה מבכר [11]ועלהו לתרופה רבי יוחנן אמר תרפיה מציץ עליה ותרף מזונה רב[כ] ושמואל חד אמר להתיר פה שלמעלן וחד[ל] אמר להתיר פה שלמטן ר' חנינה ור' יהושע בן לוי ח"א להתיר פה עקרות וח"א[מ] להתיר פה אלמים ולעומתן בצפון וכו' את[נ] מוצא בשעה שעלה נבוכדנאצר לכאן בא וישב לו בדופני של אנטוכיא ויצאה סנהדרין גדולה לקראתו ואמרה לו הגיע זמן הבית הזה ליחרב אמר להן אותו (ה)שהמלכתי עליכם תנוהו לי ואני הולך באו ואמרו ליהויכין מלך יהודה נבוכדנאצר בעי לך כיון ששמע מהן כך נטל[ס] מפתחות של בה"מ עלה לגגו של היכל אמר לפניו רבש"ע לשעבר היינו נאמנים לך והיו מפתחותיך מסורין לנו עכשיו שאין אנו נאמנים הרי מפתחותיך מסורין לך תרין אמוראין חד אמר זרקן ועוד לא ירדו וח"א[ע] באה כמין יד ונטלתן מידו כיון שראו כל חורי

ומשני כהאי דתנינן תמן. במסכת מדות: **בקרני כיילי וסיילי.** מיני שבלול הם וקרניהם דקים מאוד וקרני חגבים עבים מהם וחוט של שתי עב מהם וחוט של ערב עב ממנו: **מכאן ואילך.** מתגבר והולך כמפי הפך: **מן הכתף הימנית.** מצד דרום: **וימד אלף באמה.** המלאך הראה ליחזקאל נחל היוצא מבית קדשי קדשים תחלתו דק מאד והולך וגדל מאד וכל אלף אמה אורך משיצא חוץ לירושלים לא היה עמוק: **מי אפסים.** שהגיעו עד קרסולים: **וימד אלף.** באמה שנית והעמיקו עד הברכים מכאן ואילך וימד אלף אשר לא יוכל לעבור בו שהיו מימיו רדופים: **לבירנין גדולה.** לספינה גדולה: **מלשוט.** דאפי' בדרך שייטא לא יכול לעבור בו דרדיפו מיא: **באתרין.** במקומינו קורין לשייט שחונא: **ופרש ידיו וכו'.** מייתי ראיה דלשחות היינו לשוט: **מיין דמתמללין בעלמא.** שידברו העולם בו ויראו אותו ל"א שידברו העולם בהן מחמת גדולתן: **מבית דוד ועד יושבי ירושלים.** קשיא ליה אטו לשאר ישראל אינן כשרים הלכך קאמר מה שהמקור הולך מבית דוד ועד יושבי ירושלים הוא דכשר לאפר פרה ולטבול בהן נדות אבל משם ואילך פסול למי חטאת דמי תערובות הם ממי גשמים ולחטאת בעינן מים חיים: **מי קטפריסות הן.** הר משופע שמדרונו מחודד מאד והעבירו המים דרך דף הנתון במדרון ופסולין גם לנדה לטבול בהן א"נ לנדה היינו זבה: **זה ים של סמכו.** דשבע ימים סובבים לא"י וד' מהם ים של סמכו ושל טבריא וים המלח וים הגדול ומפרש דגלילה הקדמונה הוא ים של סמכו: **ים הגדול.** הוא הים ההולך מא"י למדינת איספמיא: **בראשונה.** בדור אנוש יצא עד מדינה ששמה קלבריאה והיא במדינת צרפת ובדור הפלגה יצא עד הסלעים שבמדינת ברבריאה: **עד עכו תבוא.** דריש פה כמו כה: **ניחא ימא רבא וימא דמלחא.** שהולך המעין לבא לשם כדי למתקן שמימיהם מלוחים וסרוחים אלא ימא דטבריא וימא דסמכו למה באו לשם: **ומשני לרבות דגתם.** שע"י מים אלו יתברכו מימיהם לגדל דגים הרבה: **למינה תהיה דגתם.** קרא יתירא הוא דפשיטא דלמינה תהיה אלא ללמד דמיני מינים משונים שלא היו בתוכם מקדם יגדלו בהם: **מקום הוא ששמו ולא ירפאו.** וה"פ בצאתיו וגבאיו ומקום ששמו ולא ירפאו למלח ניתנו ולא יבואו לשם המים הקדושים: **תבואה עושה.** פי' תבואה גדילה לששה חדשים: **לחדשיו יבכר.** האילן יוציא פירותיו לשני חדשים וכיון למשנים עשר חדשים נעשו שני חדשים ה"ה מה שנעשה בתבואה בעוה"ז בששה חדשים נעשה לעתיד בחודש א': **שהתבואה עשתה בימי יואל לט"ו יום.** א"כ אילנות לשלשים יום כפל מהתבואה: **בראשון.** היינו בר"ח ניסן ירדו הגשמים וכתיב ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם היינו הקרבת העומר: **ומשני בכל חדש וחדש יהא מבכר.** האילן ולחדשיו היינו חדשים דעלמא: **תרפיה מציץ עליה.** הפירות נראים יותר מן העלין שבאילנות: **ופריך ותרף מזונה.** וכי תרף מזון הוא דקאמרת הפירות נראים יותר מן העלין. ל"א דרש תרפיה כמו טרף בטי"ת מלשון מזון וה"ק משעה שפורח עליה מיד נותן מזונו שלא כדרך הטבע שהפרח מתאחר לנוץ אחר יציאת העלים ימים רבים והראשון נ"ל: **להתיר פה שלמעלן.** היינו פה אלמים: **פה שלמטן.** היינו פה עקרות: **את מולא בשעה שעלה נ"נ.** לא"י כדי ליקח את יהויכין אחר שהמליכוהו במקום יהויקים אביו ויעלוהו שרי בבל לסלקו: **זרקן.** כלפי מעלה ועוד לא ירד ולהראות להם שאינו חפץ בעבודתם: **כיון שראו כל חורי יהודה כן.** שאין רצון המקום בעבודתם ושנמס לב המלך בקרבו:

ריבב"ן

לוגין: **מים מפכין עתידין להיות יוצאין מבית קדש הקדשים.** כדאיתא ביומא פרק בתרא אמר ר' מנחם משום ר' חנא ליפוראה מעין היוצא מבית קדש הקדשים בתחלה דומה לקרני סלעס עד שמגיע לפתח ההיכל כיון שמגיע לפתח ההיכל נעשה כחוט של שתי עד שמגיע לפתח האולם נעשה כחוט של ערב עד שמגיע לפתח העזרה כפי פך קטן היינו דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר מים מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית מפכים לשון פך: **מתני' שער נקנור.** על שם נקנור שנעשו נסים לדלתותיו

תקלין חדתין

הנשחטים בדרום: **המים מפכים.** בגמ' מפרש: **שער הקרבן.** שם מכניסים ק"ק ששחיטתן בצפון: **שער הנשים.** שבו נכנסות לסמוך על קרבנן: **שער השיר.** דרך שם היו מכניסין כלי שיר: **שבו יצא יכניה בגלותו.** שנכנס לבהמ"ק שם להפטר מלפני המלך מלכי המלכים וליטול רשות כשהלך בגולה ויצא דרך אותו השער: **שער נקנור.** מפורש ביומא: **פשפשים.** שערים קטנים בתוך שערים גדולים וגם הם ממנין י"ג שערים ואע"ג דגם לשער בית המוקד היה לו פשפש לא חשיב לה לפי שהיה קטן ביותר: **גמ' מתני' דקתני כנגד י"ג שערים.** אתיא כאבא יוסא דס"ל הכי בספ"ב דמדות בהדיא: **ברם כרבנן.** דמדקאמר אבא יוסי כו' כנגד י"ג שערים ע"כ רבנן פליגי עליה וסתמא דמתני' דפ"ק דמדות ז' שערים היו סתמא כרבנן: **היכן היו ההשתחויות.** שהיו י"ג מכוונות: **בקרני כיילי וסיילי.** מיני שבלול שקרניהם דקים ושל חגב עבים מהם וחוט של שתי עב מהם וחוט של ערב עב מהם: ה"ג **ממזבח הזהב למפתן הבית כו' ממפתן הבית לעזרה כו'.** דהכי כתיב בקרא והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית ולשם באו מן המזבח כמ"ש שם ומפתן הבית קדים לעזרה: **כמפי הפך.** מתגבר והולך: **הימנית.** מצד דרום: **מי אפסים.** שהגיעו המים עד קרסולים: **לבירני גדולה.** שיוכל לילך שם ספינה גדולה: **מי שחו.** מלשוט דרדיפי מיא ולא יוכל לשוט שם: **באתרין.** במקומינו קורין לשייטא שחונא: **ופרש ידיו כו'.** מראה בכתוב סמך לדרשתו: **דמתמללין בעלמא.** מרוב פרסום גדולתן א"נ כמ"ש לקמן להתיר פה אלמין שעל ידם יהיו יכולים לדבר וכן יהיה בהם רוחניות יותר כמ"ש במדרש מתחלה לא היו קילוסו עולה אלא מן המים כמ"ש נשאו נהרות קולם ומים אלו יהיה קדושתם יותר מכולם וזהו דמתמללין בעלמא: **מבית דוד כו'.** דכפשטיה קשיא וכי לשאר ישראל אינם כשרים אלא דסימנא נקט קרא המקור שהולך מבית דוד ועד יושבי ירושלים כשר לפרה ולטבילת נדות אבל מכאן ואילך מי תערובות הן ולמי חטאת בעינן מים חיים: **מי קטפרסאות.** הוא שיפוע הר שמדרונו מחודד הרבה והעברת המים דרך דף הנתון במדרון ופסולין גם לנדה ודריש דמכאן ולהלן לשניהם פסולין ועיין תוספות (גיטין ט"ז א') ד"ה הנצוק והקטפרס כו': **כתיב ויאמר כו'.** דריש קראי דיחזקאל שהביא ועניני המים והימים דסביבות ארץ ישראל: **אל הגלילה הקדמונה זה ימה של סבכי** כ"ה גירסת הילקוט. דשבע ימים הן סובבים לא"י ודריש הגלילה הקדמונה הוא ימה של סבכי שהוא קרוב לגליל: **ים הגדול.** הוא הים שעוברין בו לא"י מהמדינות: **בראשונה.** בדור אנוש יצא עד מדינה ששמה קלבריאה ובדור הפלגה עד מדינת ברבריאה: **עד פה תבוא עד עכו תבוא.** לפי שהוא הגבול של א"י וכן יפו: **ניחא ימא רבא וימא דמילחא.** שהיה צריך לבוא המים לשם כדי למתקן שמימן מלוחים וסרוחין אבל ימה של טבריא וימה דסבכי למה צריך למים הסם: **להרבות דגתן.** שעל ידי המים ירבו הדגים. והכי דריש לה בקרא למינה תהיה דגתם כדגת ים הגדול רבה מאוד ולמינה יתירה הוא אלא דלמיני מינים יתרבו דגתם: **שמו ולא ירפאו.** שם למלח ניתנו שלא יבואו שמה מים הקדושים הנ"ל: **לחדשיו יבכר.** לב' חדשים ולתבואה חצי מפירות כמו בעוה"ז: **לט"ו יום.** ואילן כפל מהתבואה: **בראשון.** ר"ח ניסן ירדו הגשמים ושמחו בה' היינו בהבאת העומר והן ט"ו יום: **לחדשיו.** בכל חדש וחדש דעלמא: **ועלהו לתרופה.** טרפיה הוא פירושא דתרופה שהוא כמו טרף לשון מזון כמו הטריפני לחם חוקי. ודרש לתרופה לטרפיה ואחר כך מפרש היאך יהיה המזון וקאמר מייליך עלה שימוך העלה: **ותרף מזוניה.** הוא לשון מזון לפרושי מלת תרופה קאתי: **פה של מעלה.** פי' הערוך לתאות המאכל ושל מטן לשלשל ואם כן פלוגתא דר"ח וריב"ל פירושא אחרינא הוא: **את מולא כו'.** הואיל והזכיר י"ג פרצות שפרצו מלכי יון מביא לדרשא דחורבן. ולפי דמתני' כאבא יוסא די"ג השתחויות כנגד י"ג שערים שבמקדש מייתי לה תחלה אגדתא דאמרי במקדש. ולרבנן דכנגד י"ג פרצות מפרש באחרונה מילי דחורבן: **בשעה שעלה נ"נ.** ליקח את יהויכין שהמליכוהו במקום יהויקים אביו ויעלוהו שריו לסלקו: **זרקן ועוד לא ירדו.** להראות שמן השמים מסכימים על זה: **ונטלתן מידו.** כמו שאין חפץ בשימושו: **כיון שראו**

א) מדות פ"ב מ"ו, ב) שם, ג) שם מ"ג, ד) עי' יומא עז ב, ה) עי' תוספתא סוכה פ"ג ה"ג, ו) עי' ב"ב עד ב, ז) ב"ר פ' כג, ח) ירוש' תענית פ"א הל"ב, ט) עיין תוספתא שם פ"א, י) עי' תענית פ"א סה"ב, כ) סנהדרין ק א ע"ש מנחות לח א, ל) וחורנא, מ) וחורנא אמר, נ) ויקרא רבה פי"ט, ס) עי' תענית כט א, ע) וחורנא אמר ראה,

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פרק ה מבית הבחירה הלכה ד:

יב ב מיי' פרק ו מפרה הלכה יג:

יג ג מיי' פרק ט ממקואות הלט"ז:

נוסחת הבבלי

(א) וחזרו וגדרום וחזרו כו': (ב) השתחואות תני כו': (ג) א"ר הונא כו' מאי מי שחו אר"י בר ביבין מיא כו' ר"ש בר נחמני בשם ר' נתן מבית דוד ויושבי כו' רמ"א כו' זה ימא סיבוכא כו': (ד) ירפאו אלא מקו' היה ושמו לא כו' לחדש ואילן כו' שנאמר לחדשיו כו' יבכר אר"י בכל כו': (ה) שהמלכתי תנו אותו לי ואני אלך לי מכאן אתון ואמרין ליה ליהויכין כו' וח"א יצתה כמין פיסת יד כו' כיון (ששמעו) חורי יהודה כן אף הן עלו כו':

הגהות הגר"א

[א] ה"ג ממזבח הזהב למפתן הבית כחוט של שתי ממפתן הבית לעזרה כחוט של ערב מיכן ואילך כו' כצ"ל. דהכי כתיב בקרא והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית ולשם באו מן המזבח כמ"ש שם ומפתן הבית קדי' לעזרה: [ב] צ"ל שנא' ופרש ידיו כו': [ג] צ"ל מאי מי שחו מיא דמתמללין בעלמא כצ"ל: [ד] צ"ל ימא של סיבוכה:

ציון ירושלים

מכאן ואילך מי קטפריסות הן. עיין מהר"א פולדא שמישב הדברים בין לפירוש ר"ת ובין לפירוש ר"י וכס' נדפס מחדש על הלכות מקוואות מהגאון מוה' מענדיל ס"ב ס"ק ה לא ראה זאת:

גליון הש"ס

[א] עי' ק"ע שכתב א"נ לנדה היינו זבה ועי' בתוס' שבת דף סה ע"ב ד"ה שמא דאין חילוק בין נדה לזבה והכי קיי"ל ועי' ברמב"ם פרק א ממקואות הל"ה:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַ͏ִם חֶצְיָם אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבַחֹרֶף יִהְיֶה: זכריה יד ח

2. וַיּוֹצִאֵנִי דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹנָה וַיְסִבֵּנִי דֶּרֶךְ חוּץ אֶל שַׁעַר הַחוּץ דֶּרֶךְ הַפּוֹנֶה קָדִים וְהִנֵּה מַיִם מְפַכִּים מִן הַכָּתֵף הַיְמָנִית: בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים וְקָו בְּיָדוֹ וַיָּמָד אֶלֶף בָּאַמָּה וַיַּעֲבִרֵנִי בַמַּיִם מֵי אָפְסָיִם: יחזקאל מז ב, ג

3. וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי בַמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי מֵי מָתְנָיִם: וַיָּמָד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לַעֲבֹר כִּי גָאוּ הַמַּיִם מֵי שָׂחוּ נַחַל אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵר: יחזקאל מז ד, ה 4. כִּי אִם שָׁם אַדִּיר יְיָ לָנוּ מְקוֹם נְהָרִים יְאֹרִים רַחֲבֵי יָדָיִם בַּל תֵּלֶךְ בּוֹ אֳנִי שַׁיִט וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ: ישעיהו לג כא 5. וּפֵרַשׂ יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יְפָרֵשׂ הַשֹּׂחֶה לִשְׂחוֹת וְהִשְׁפִּיל גַּאֲוָתוֹ עִם אָרְבּוֹת יָדָיו: ישעיהו כה יא 6. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד וּלְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָ͏ִם לְחַטַּאת וּלְנִדָּה: זכריה יג א 7. וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקַּדְמוֹנָה וְיָרְדוּ עַל הָעֲרָבָה וּבָאוּ הַיָּמָּה אֶל הַיָּמָּה הַמּוּצָאִים וְנִרְפְּאוּ {וְנִרְפּוּ} הַמָּיִם: יחזקאל מז ח 8. וָאֹמַר עַד פֹּה תָבוֹא וְלֹא תֹסִיף וּפֹא יָשִׁית בִּגְאוֹן גַּלֶּיךָ: איוב לח יא 9. וְהָיָה וְעָמְדוּ {עָמְדוּ} עָלָיו דַּוָּגִים מֵעֵין גֶּדִי וְעַד עֵין עֶגְלַיִם מִשְׁטוֹחַ לַחֲרָמִים יִהְיוּ לְמִינָה תִּהְיֶה דְגָתָם כִּדְגַת הַיָּם הַגָּדוֹל רַבָּה מְאֹד: יחזקאל מז י 10. בִּצֹּאתָו {בִּצְאתָיו} וּגְבָאָיו וְלֹא יֵרָפְאוּ לְמֶלַח נִתָּנוּ: יחזקאל מז יא 11. וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מַאֲכָל לֹא יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא יִתֹּם פִּרְיוֹ לָחֳדָשָׁיו יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים {וְהָיָה} (וְהָיוּ) פִרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה: יחזקאל מז יב 12. וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וְשִׂמְחוּ בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם כִּי נָתַן לָכֶם אֶת הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן: יואל ב כג

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קרבן העדה

הלכה ג מתני' על של שיש מניחין את האברים. אחר הנתוח מסדרין אותן על השלחן עד שיעלום הכהנים ובגמרא מפרש למה לא עשאו של כסף או של זהב: **ועל של כסף.** כלי שרת שמוציאין בכל בוקר שלשה ותשעים כלי שרת כדתנן בתמיד: **נותנין לחם הפנים בכניסתו.** אחר שנאפה עד שיסדרוהו על השלחן: **ועל של זהב ביציאתו.** והיה מונח שם עד זמן סילוק: **שמעלין בקדש ולא מורידין.** דכיון שסלקוהו מעל השלחן של זהב אין מורידין אותו להניחו בשל כסף: **גמ' תני על של כסף.** אותן של אולם אחד היה של כסף ואחד של זהב על של כסף היו נותנין בכניסתו דאין עניות במקום עשירות: **לית כאן של כסף.** לא היה באולם של כסף אלא כדתנן במתני' דשל כסף מרתיח ומתחמם הלחם ויש לחוש שיתעפש: **ופריך לא כן תני זה אחד מן הנסים וכו'.** שהיה נשמר חום הלחם עד שעת סילוקו בשבת הבא א"כ לא היה מתעפש אפי' היו מניחין אותו על שלחן של כסף: **אין מזכירין מעשה נסים.** כלומר אין סומכין על הנס ועושין הכל שלא יתעפש בדרך הטבע: **לא היה שם לחם.** לסדר בשבת ובתוך ימי השבוע נזדמן להם מהו להניחם מלסדר עד שבת הבאה או דלמא אע"ג שהוא פסול דכל שלא עברה עליו שבעה ימים על השלחן פסול הוא מ"מ לקיים מצות לחם הפנים לפני תמיד אין להניחו בלא לחם א"נ לא היה שם לחם לערוך ביום השבת מהו להניח הלחם הראשון על השלחן שהרי לא יתקלקל גם בשבת הבאה מיהו פסול הוא משום לינה: **לפני תמיד.** שיהו תמיד לפני ה' אע"פ שהן פסולין: **עשרה שולחנות עשה שלמה.** דכתיב ויעש שולחנות עשרה וגו': **אין תימר חמשה בדרום וכו'.** ומימין היינו מימין הפתח ומשמאל היינו משמאלו של פתח שהפתח היתה באמצע ההיכל בכותל מזרחי א"נ מימין היינו דרום שנקרא ימין ומדדרום נקרא ימין לפון נקרא שמאל: **אלא.** של משה באמצע וה' מימינו וחמשה משמאלו וכולן בצפון ההיכל: **את השלחן.** לשון יחיד: **על כלם היה מסדר.** פעמים בזה ופעמים בזה: **מזרח ומערב היו נתונין.** השולחנות ראשו אחד למזרח ואחד למערב דהיינו ארכו לאורך הבית: **כולהון ראוין לשירות.** ואיכא למימר על כולם היה מסדר: **נמלא שלחן בדרום.** וה"פ שלחן ארכו ב' אמו' (ומחצה) הרי הוא (שלשים) עשרים אמה לעשרה שלחנו' וההיכל כולו אינו אלא עשרים אם כן חמשה שלחנות

[גמרא]

חורי יהודה כן עלו לראש גגותיהן ונפלו ומתו הדא הוא דכתיב [1]משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כולך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה וגו':

הלכה ג מתני' [א)]י"ג שולחנות היו במקדש [א]ח' של שייש בבית המטבחיים שעליהן מדיחין את הקרביים [ב]וב' במערב הכבש אחד של שייש ואחד של כסף על של שייש נותנין את האברים ועל של כסף כלי שרת [ג]וב' באולם (מבחוץ) מבפנים על פתח הבית א' של שייש וא' של זהב על של שייש נותנין לחם הפנים בכניסתו [ד]ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד:

גמ' תני על של [(א)]כסף (ר' אחי ור' מיישא ומטו בשם רב שמואל בר רב יצחק) ר' יוסי בשם ר' שמואל בר רב יצחק ר' חנניה מטי בה בשם ר' יוחנן [א]לית[ג] כאן של כסף מפני שהוא [א] מרתיח לא כן תני זה[ג] אחד מן הנסים שנעשו בבית המקדש שכשם שהיו מניחין אותו חום כך היו מוציאין אותו חום שנאמר [2]לשום לחם חם ביום הלקחו רבי יהושע בן לוי אמר אין[ז] מזכירין מעשה נסים בעון קומי רבי (לוי) אילא לא היה שם לחם [ה]מהו להניחו לשבת הבאה אמר לון כתיב [3]ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים [ב]אפילו פסול עשרה[ו] שלחנות עשה שלמה דכתיב [4]ויעש שולחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וה' משמאל אין תימר חמשה בדרום וה' בצפון והלא אין השלחן כשר אלא בצפון שנאמר [5]ואת השלחן תתן על צלע צפון מה ת"ל חמשה מימין וחמשה משמאל אלא חמשה מימין שלחנו של משה וחמשה משמאלו אעפ"כ[י] לא היה מסדר אלא בשל משה בלבד שנאמר [6]את השלחן אשר עליו לחם הפנים [(ב)]רבי יוסי בי רבי יהודה אומר על כולן היה מסדר שנאמר [7]את השולחנות ועליהם לחם הפנים: תני[ז] [ג] מזרח ומערב היו נתונין דברי רבי ר"א בי רבי שמעון אומר צפון ודרום היו נתונין מ"ד מזרח ומערב ניחא [ג]כולהן ראוין לשירות מ"ד צפון ודרום נמצא שלחן בדרום ומנורה

ריבב"ן

כדאי' ביומא פ"ג (דף לו.) נקנור שם אדם ומזכירין אותו לשבח. פשפשין שערים קטנים שלא היו גבוהין ורחבין כשאר שערי הבית: **לא היה להם שם.** מה היה משמש: **מתני' י"ג שולחנות.** אינו מונה י' שולחנות שעשה שלמה כדכתיב במשכן דשלמה במלכים וסדר הנחתן מביא בפ' שתי הלחם במנחות אלא בבית שני עסקינן שלא היו שם אותן שלחנות: **אחד של שיש.** שמניחין שם האברים: ירושלמי ר' יוסי בשם ר' שמואל בר יצחק בשם ר' יוחנן לית כאן של כסף מפני שהוא מרתיח יתחממו האברים ויסריחו ולפי שבקרבנות יחיד כהן א' יכול להוליך כל האברים ומניחן שם כדי לנוח והא דתנן בפ"ב דיומא תמיד קרב בא' עשר וכו' ומונה שם דכך הולכת אברין למזבח הא אמרינן התם (דכ"ו:) בד"א בקרבנות לבור אבל בקרבנו' יחיד כל שרולה להקריב מקריב אפילו אחד: **על של שיש נותנין לחם הפנים בכניסתו.** כדי לנוח: **ועל של זהב ביציאתו.** עד שיוקטרו בזיכי לבונה הבאין עם הלחם כך פירש רבינו שלמה בפ' שתי הלחם הכא תנן אחד של שיש ובפ' שתי הלחם (דל"ט.) תניא ר' יוסי בר יהודה אומר שנים שהיו באולם אחד של כסף ואחד של זהב ופירש רבינו שלמה אותו של כסף על שהוא לבן כשיש נקרא של שיש ולי נראה דתנאי היא דההיא ר' יוסי היא[ח]: **שמעלין בקודש.** מנלן בפרק שתי הלחם אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים לפוי למזבח בתחלה תשמישי מזבח ולבסוף גופו של מזבח: **ולא מורידין.** מנלן אמר ר' אחי דאמר קרא ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו רישיה וסיפיה לשון הקמה ולא כתיב ירידה ועוד שלא סייעו אחר אלא הוא עשהו שהוא גדול כך פירש רבינו שלמה:

תקלין חדתין

כו'. שמן השמים הסכימו: **מתני' שעליהן מדיחין את הקרבים.** לשון רבינו הגאון וכן הפשט וניתוח היה שם אלא שלזה משמש יותר בקבע שהיו מדיחין עליו ומונח עד הקרבה ועי' תוי"ט פ"ה דמדות (מתני' ג'): **על של שיש.** אחר הניתוח מסדרין שם האיברים עד שיעלום הכהנים: **ועל של כסף כלי שרת.** שהיו מוליאין בכל בקר כדתנן בתמיד: **על של שיש נותנין לחם הפנים בכניסתו כו' שמעלין בקדש.** לכן ביליאתו של זהב ותחלה על של שיש: **גמ' תני על של כסף.** הא דתני במתני' על של שיש בכניסתו תני בברייתא על של כסף ומכל מקום שפיר הוי מעלין בקדש מכסף לזהב: ה"ג **לית כאן של שיש מפני שהוא מקרר.** כלומר דמפרש למה לא תני בברייתא של שיש כמו במתני' והיינו לפי שהשיש מקרר כמו בסוף פרק קמא דיומא עמוד והפג אחת על הרלפה ולחם הפנים לריך שיהיה חם כמ"ש לשום לחם חום וגו': ופריך **לא כן תני זה א' מן הנסים כו'.** ואם כן כיון שדרך נס היה חם כל השבוע אם כן ליכא למיחש לשיתקרר: **אין מזכירין מעשה נסים.** דתחלת סידורו לריך שלא יתקרר ולא לסמוך על הנס ומתניתין דסבירא ליה על של שיש מפרש בבבלי תמיד (ל"א ב') מפני שבשל כסף מרתיח ואיכא למיחש שלא יתעפש: **לא היה שם לחם מהו להניחו לשבת הבאה.** בלחם כשר איירי אי רשאי להניחו לשבת הבאה ולא מיפסל בלינה אף בנסדר כהלכתו או דמיפסיל בלינה בנסדר כהלכתו: ה"ג **א"ק ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד.** ואפילו הוא כמה ימים. וגם לכתחלה יכול להניחו על כמה ימים דקרא ודאי איירי בנסדר כהלכתו דכתיב ונתת לחם וגו' והיינו לחם כשר ואפילו הכי כתיב תמיד להורות דרשאי להניחו לכתחלה ולא מיפסל בלינה: **עשרה שולחנות כו'.** סוגיא זו במנחות (ל"ח ב' ל"ט א') ומסקנא דהכא כס"ד דהתם מיתוקמא: **וא"ת ה' בדרום כו'.** והאי מימין מימין דפתח וכן משמאל דפתח קאמר ובבבלי שם קאמר בהדיא וא"ת מימין דפתח כו': **והלא אין שלחן כו'.** הפתח היה באמצע ההיכל בכותל מזרחי ונמצאו ה' שלחנות שבשמאל דרך כניסה כולם …

משנת אליהו

ה"ג לית כאן של שיש מפני שהוא מקרר כו'. בבבלי בתמיד (ל"א ב') הגי' במתני' דידן שהביא שם גבי ב' דבאולם א' של כסף ואחד של זהב ופריך שם מכדי אין עניות כו' אמרי עבדי דשיש ליעבדו דכסף ליעבדו דזהב ומשני בשם ר"ש בר"י מפני שמרתיח ועיין תוס' במנחות (נ"ט ב') ד"ה אחד של כסף שהביאו סוגיא דירושלמי כגי' הספרים ולית כאן של כסף לדידהו אמתני' קאי ומפני שמרתיח ע"ש ומשמע שם דלעתם דגרסינן של כסף כמו שכתבו ומיהא בכל הספרים כו' של כסף כו' אך דבשם רש"י כתבו דגרס של שיש כמש"ש במתני' ד"ה על פתח כו' דעכשיו מניחו על של שיש כו' ובברייתא שם במנחות דתני של כסף היא ברייתא דירושלמי דתני של כסף. ובתמיד שם אכולהו פריך ומשני מפני שמרתיח ולשיטתו אזיל בירושלמי. ומה שכתב שם ברש"י ד"ה שנים דהא דקרי כסף בברייתא משום דשיש לבן ככסף ליתא ולאו דברי רש"י הוא כמו שהביאו התוס' בשמו דפלוגתא דתנאי הוא ובמתניתין דמנחות פירש רש"י פשטא דמתני' דבאמת למה היו מניחין כלל על שלחן הראשון הא מיד הם מסלקין ממנו ומפרש דזהו מ"ש במתני' שמעלין בקדש דלכך היו מניחין אותו שם כדי להראותו שמעלין כו' דעכשיו מניחין על של שיש ומיד מסלקין כו' ואפשר דלשיטתו דמיד היו מסלקין מפרש בסוגיא דתמיד דלא פריך כלל אשלחן שיש דשל אולם משום דעלה מפרש במתניתין שמעלין כו' וכפירושו במתני' וס"ל דלא שייך שמא ירתיח בזמן מועט אלא דאכולהו שיש דשל איברים קאי וראיה לזה מדפריך בתמיד שם וליעבדו דכסף וליעבדו דזהב דמשמע …

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

א) תמיד לא ב מנחות לט ב, ב) עי' תמיד לא ב, ג) יומא כא א, ד) עי' פסחים סד ב, ה) מנחות לח ב, ו) שם לט א, ז) שם לח ב, ח) ועיין בתוס' שם ע"ב ד"ה אחד דכתבו כן בשם הקונטרס,

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ה מבית הבחירה הלי"ד:
טו ב מיי' שם פ"ג הלכה טו:
טז ג מיי' שם פ"ג הלכה טז:
יז ד מיי' שם הלכה יב:
יח ה מיי' פרק ה מתמידין הלי"ג:

נוסחת הבבלי

(א) כסף והיו ר"א כו' לית כו': (ב) ר"י בר' יהודה כו' ד"ר (אלעזר) ר"א בר"ש כו' ודרום מ"ד כו':

הגהות הגר"א

[א] ה"ג לית כאן של שיש מפני שהוא מקרר וה"פ שהוא מפרש למה לא תני בברייתא של שיש כמו במתני' והיינו לפי שהשיש מקרר כמו בספ"ק דיומא עמוד והפג אחת על הרלפה ולחם הפנים לריך שיהיה חם כמ"ש לשו' לחם חום וגו'. ועי' בס' ת"ח שמאריך בפלפולו: [ב] ה"ג ואפי' הוא כמה ימים וז"ל של הרב בעל תקלין חדתין וז"ל לפי גי' רבינו דהכא איירי בלחם הפנים דנסדר כהלכתו בשבת וקמבעיא לן שאם אין לחם הפנים לשבת הבאה אי רשאי להניחה משבת זה לשבת הבאה אי אמרינן משום שנסדר כהלכתו מפסיל בלינה או לא מפסיל ופשיט ליה ר' לוי. דבנסדר כהלכתו רשאי להניחו לכתחלה דהא קרא דונתת על השלחן ודאי בנסדר כהלכתו משתעי וכתיב תמיד ואפילו כמה ימים ומש"ה מחק רבינו תיבת פסול דקרא לא איירי אלא בכשרי וע' בספר תקלין חדתין ובמשנת אליהו כי מאריך בפלפולו וכמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהאי גי': [ג] ל"ל כולהן לצפון ול"ג ראויה לשירות:

גליון הש"ס

[א] עי' הגהות הגר"א אבל במפרש בתמיד שם לא נראה כגירסתו וגם התוס' במנחות דף לט ע"ב ד"ה אחד היה להם הגי' שלפנינו: [ב] עי' בתוס' מנחות דף לט ע"א ד"ה תרי שהיה להם גירסא אחרת:

תורה אור השלם

1. מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיוֹן מַה לָּךְ אֵפוֹא כִּי עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת: ישעיהו כב א ב
2. וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: שמואל א כא ז
3. וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד: שמות כה ל
4. וַיַּעַשׂ שֻׁלְחָנוֹת עֲשָׂרָה וַיַּנַּח בַּהֵיכָל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וַחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאול וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: דברי הימים ב ד ח
5. וְשַׂמְתָּ אֶת הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן: שמות כו לה
6. וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְיָ אֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב: מלכים א ז מח
7. וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת הַשֻּׁלְחָנוֹת וַעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים: דברי הימים ב ד יט

קרבן העדה

בדרום: **ומנורה בצפון.** ל"ג: **משוך מן הכותל בשתי אמות כלפי צפון.** שיהיו שני כהנים הנושאים ב' סדרים הולכין זה בצד זה ותוס' גורסין משוך ב' אמות ומחצה: **באמצע הבית.** היינו באמצע ההיכל כשלא נחשב בית קדשי קדשים עמו ההיכל ארכו ארבעים ובית קדשי קדשים ארכו עשרים אמה והמזבח היה עומד בתחלת עשרים אמה של ההיכל המערביים: **משליש הבית.** של צד מזרח: **ולפנים.** לצד מערב והיינו כשנחשב בית קדשי קדשים עמו: **הוא מכלות הזהב.** פסוק הוא בד"ה וקמפרש מהו מכלות הזהב וקאמר שהן כולו של זהב סגור שהיה לשלמה שהרי עשר מנורות עשה ולכל אחת היה צריך אלף ככר כדמסיק: **לקיים מה שנאמר.** במנורת משה ככר זהב טהור וגו': **ה"ג מעשה במנורת** המקדש שהיתה יתירה על מנורה שעשה משה במדבר דינר זהב והכניסוהו לכור פ' פעמים ולא חסר האש ממשקלה: **ופריך ויאות.** בתמיה וכי כך הוא והלא עינינו רואות כשנותנין זהב בכור באש הוא נחסר: **ומשני עד דלא יקום וכו'.** כשעדיין לא קיים הזהב על ברירותיה שלא נצרף כל צרכו נחסר ממנו אבל בשכבר נצרף כל צרכו לא נחסר ממנו כלום אפי' מכניסין אותה לאש כמה פעמים:

הלכה ד מתני' **תקלין חדתין.** שבו נותנין שקלי שנה זו וכשמגיע זמן התרומה הגזבר מוציא כל שקלים שבשופר ונותנן ללשכה כדי שיתרמו מהם והשני כתוב עליו תקלין עתיקין ומי שלא הביא שקלו בשנה זו מביא בשנה שאח"כ ונותנו לשופר והגזבר נוטלם ונותנם בשירי הלשכה והג' כתוב עליו קינין והן תורין גדולים והד' גוזלי עולה והן בני יונה הקטנים וכולן עולות אבל לקני חובה לא היה שופר כדמפרש בגמרא: **עצים.** המתנדב עצים למערכה נותן דמיהן לתוכו: **לבונה.** המתנדב לבונה נותן דמיו לתוכו: **זהב.** המתנדב זהב נותנו שם או דמי שויו והוא לכפורת כלומר לכלי שרת שהמזרקות נקראים כפורי זהב בעזרא ובד"ה לפי שהכהן מקנח בהן אצבעו בין הזאה להזאה שהשיריים שבאצבעו פסולים: **ששה.** שופרות הנותרות הן לנדבה ובגמרא מפרש: **האומר הרי עלי עצים.** סתם: **לא יפחות משני גזירין.** כאותן שמסדרין על המערכה ושיעורן מפורש בגמ': **לא יפחות מן קומץ.** שזהו שיעור הלבונה הבאה עם המנחה ובגמרא מפרש מנ"ל ודוקא המתנדב סתם אבל אם רצה להביא אפי' קורט של לבונה מביא: **זהב.** המתנדב זהב סתם לא יפחות מדינר זהב: **אשם הוא אשום אשם לה'.** וקשיא רישא לסיפא דאשם הוא משמע בהווייתו יהא כהלכתו שהוא נאכל לכהנים ואשם לה' משמע שכולו לה' ודרש יהוידע הכהן כל שהוא מותר חטאת ואשם ילקח באותו המותר עולות נמצא ב' הכתובים קיימים אשם לה' הבשר ואשם לכהנים העורות והיכן מצינו מדרש זה ביהוידע כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית ה' לכהנים יהיו וא"א לומר דכסף שקדש לשם חטאת ולשם אשם יהנו בו הכהנים אלא ה"ק יעשו ממנו דבר שיהנו בו הכהנים והיינו עולות שהעורות לכהנים: **גמ' לא היה שופר של קיני.** חובה כגון זב וזבה ויולדת שיתנו לתוכו מעות כשם שהיו שופרות לקן נדבה כדתנן במתני': **מפני התערובות.** שמא תמות אחת מאותן שנתנו מעות בשופר וה"ל מעות חטאת שמתו בעליה מעורבין עם הכשרות והכל פסולין והולכין לים המלח: **ה"ג והתני האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה דמי קן וכו'.** כ"ה ברמב"ם פ"ק מהל' מחוסרי כפרה: **אבל באומרת הרי עלי קן.** שניהם עולות והרא"פ לא הרגיש בזה: **ונותנתו בשופר.** שכתבו עליו קינין ודמי

ריבב"ן

מתני' **י"ג שופרות היו במקדש.** וכולן פיהן צר כדי שלא יוכל אדם להכניס ידו בפנים ולגנוב מן הכסף וכולהו מפרש למאי אצטריכו. עצים ולבונה גרסי' וברוב ספרים כתוב ללבונה וטעות הוא דהא כל אחד ואחד יש לו שופר בפני עצמו ולבונה לבד ועצים לבד כדתני ואזיל. וזהב לכפורת לשון כפורי זהב פי' מזרקים ולמה נקרא שמם כפורי ע"ש שמקנחין ידיהם מן הדם כדאמרי' בגיטין [דף נו] בעינן (מ) נבוזראדן בעי לכפורי ידיה בההוא גברא. ששה לנדבה לקין המזבח: מתני' **קינין.** הן תורין גוזלי עולה הן בני יונה אבל שופר לקיני חובה לא בעי ר' יהודה והטעם כדאיתא בפ' הוציאו לו (דף נה) דשמא ימות א' מהן נמצאו כל המעות שבשופר הולכות לים המלח כי היכי דאמרינן בחטאת שמתו בעליה דאזלא למיתה הכי נמי מעות שהופרשו לחטאת ומתו בעליהן הולכות לים המלח ופריך התם ונברור ד' זוזי ונשדי במיא והנך לישתרו ר' יהודה לטעמיה דלית ליה ברירה כדאמר בעירובין [דף לז] מדלתני איו: **וחכ"א קינין הן קיני חובה אחד לעולה ואחד לחטאת ורבנן לא חיישי למיתה.** גוזלי עולה בין תורין בין בני יונה כולן עולות נדבה: **שני גזירין.** מפורש ביומא פ"ב (דף כו) תניא ר"ש בן יוחאי אומר מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזרי עצים בשני כהנים שנאמר וערכו עצים על האש וערכו שנים אם אינו ענין לתמיד של שחר שהרי כבר נאמר ובער עליה הכהן עצים בבקר תנהו ענין לתמיד של בין הערבים ואמרינן בפרק בתרא דמנחות (דף קו) ת"ר קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר והגורלות הפלנו על קרבן העצים ותניא בתוספתא בפרק [ג' דמכילתין] האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גזרין ונותן לשופר והכהנים מקבלין אותן ולוקחין בהן עצים ומקריבין אותן ע"ג המזבח ונאותין בהן ואין מועלין ואם הקריבן בחוץ פטור אבל אם אומר שני גזירין של עצים אלו לגבי מזבח הכהנים מקבלין אותן ממנו ומקריבין אותן ע"ג המזבח ואין נאותין בהן ומועלין בהן ואם הקריבן בחוץ חייב דברי ר' וחכ"א אם הקריבן בחוץ פטור ואלו ואלו הולכין ללשכת העצים: **קומץ לבונה.** כדתנן בפרק בתרא דמנחות ה' קמצין הן: **האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ.** המתנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה. המעלה את הקומץ בחוץ חייב שני בזיכי לבונה טעונין שני קומצין: **זהב לא יפחות מדינר זהב.** ופריך בפרק בתרא דמנחות ודלמא נסכא א"ר אלעזר דאמר מטבע ודלמא פריטי פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. תניא בתוספתא בפ' בתרא [דמכילתין] האומר הרי עלי לבונה מביא דמי מלא קומץ לבונה ונותן לשופר והכהנים מקבלין אותו ולוקחין מהן לבונה ומקריבין אותו ע"ג המזבח. האומר הרי עלי זהב מביא דמי דינר זהב ונותן לשופר והכהנים מקבלין אותו ולוקחין בהן זהב ועושין אותן רקועי פחים לפוי למזבח: **ששה לנדבה.** מפרש בפרק בתרא דמנחות ששה כנגד מי אמר ר' חזקיה כנגד ששה בתי אבות הכהנים שיהא להם שלום זה עם זה ר' יוחנן אמר מתוך שהנדבה מרובה תקנו להם שופרות מרובין כדי שלא [illegible]

[illegible]

(גמרא)

ומנורה בצפון והא תני השלחן(א) היה נתון מחצי הבית ולפנים משוך (א)מן הכותל ב' אמות ומחצה כלפי הצפון ומנורה כנגדו בדרום מזבח הזהב היה נתון [א]באמצע הבית חולק את הבית מחציו ולפנים [א] משוך א׳קימעא כלפי (צפון) חוץ וכולהן היה(ב) נתון משליש הבית ולפנים עשר מנורות עשה שלמה שנאמר [1]ויעש את מנורת הזהב עשר כמשפטו ויתן בהיכל ה' מימין וה' משמאל אין תימר חמש בצפון וחמש בדרום והלא אין המנורה כשירה אלא בדרום שנאמר [2]ואת המנורה נוכח השלחן על ירך המשכן תימנה מה ת"ל חמש מימין וחמש משמאל אלא חמש מימין מנורתו של משה וחמש משמאלה אעפ"כ(ג) לא היה מבעיר אלא של משה בלבד שנאמר [3]ומנורת הזהב ונרותיה לבער בערב בערב ר' יוסה בי ר' יהודה אומר על כולן היה מבעיר שנא' [4]ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא מכלות זהב הן(ד) כילו זהבו של משה תני רב יהודה בשם אסי היה שלמה נוטל אלף ככרי זהב ומכניסן לכור ומוציאן עד שהוא מעמידן על א' לקיים מה שנאמר [5]ככר זהב טהור עשה אותה וגו' תניא(ה) אמר רבי יוסי בי רבי יהודה מעשה במנורת זהב שעשה משה במדבר והיתה יתירה דינר זהב והכניסוה לכור שמונים פעם [ב]ולא חסרה כלום ויאות עד דלא יקום על ברריה הוה חסר סגין מן דו קיים על ברריה לא חסר כלום:

הלכה ד מתני' ב׳שלשה(ו) עשר שופרות היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חדתין ותקלין עתיקין קנין וגוזלי עולה עצים לבונה זהב לכפורת ששה(ז) לנדבה תקלין חדתין שבכל שנה ושנה ועתיקין מי (ב)שלא הביא אשתקד שוקל לשנה הבאה קנין הן תורין וגוזלי עולה הן בני יונה כולן עולות דברי ר' יהודה וחכ"א קנין אחד חטאת וא' עולה גוזלי עולה כולן עולות האומר(ח) ג׳הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ ד׳זהב לא יפחות מדינר זהב ששה לנדבה נדבה מה היו עושין בה ה׳לוקחים בה עולות הבשר לשם ועורות לכהנים זה(ט) מדרש דרש יהוידע כהן גדול [6]אשם הוא אשום אשם לה' זה הכלל כל שהוא בא משום חטאת ומשום אשמה ילקח בהן עולות הבשר לשם והעורות לכהנים נמצאו שני כתובין קיימין אשם לה' ואשם לכהן ואומר [7]כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית ה' לכהנים יהיו: **גמ'** תניא(י) אמר ר' יהודה לא היה שופר של קינין בירושלם מפני התערובות שמא תמות אחת(כ) ונמצאו דמי חטאות מיתות מעורבות בהן והתניא(ל) האשה שאמרה הרי עלי קן (ג)מביאה דמי קן ונותנתו בשופר ואוכלת

משנת אליהו

הסוגיות ועי' תוס' שם (נ"ו א') ד"ה כל ול"ח ב' ד"ה מזרח כו' עי' רמב"ם פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה י"ב: **ה"ג ומזבח הזהב באמצע משוך כלפי חוץ.** ולא גרס רבינו כלפי חוץ קימעה שכן הוא בתוספתא פ"ב דיומא והכי דייקא הסוגיא דקאמר דכולן היו נתונין משליש הבית ולפנים א"כ לא היה משוך לחוץ וכ"ה לשון הרמב"ם פ"ג מהל' ב"ה הלכה י"ז ומשוך לחוץ ר"ל כלפי חוץ וכ"מ בתוספתא שם וכ"מ ברש"י ביומא שם שלא הזכיר [illegible] שלחן ומנורה ומאלו היה יכול לימשך יותר אבל [illegible] הבית כו' שיבוש הוא: **ולא חסר כלום.** [illegible] והיינו דפריך שם ומי חסר כולי האי ככר בכל פע[illegible]

[illegible]

תקלין חדתין

[illegible]

מסורת הש"ס

א) יומא לג ב, ב) מנחות לח ב, ג) שם לט א, ד) שם כט א, ה) עיין מנחות כט א וירושל' יומא פ"ד הלכה ד ומדרש חזית פ' עמודיו עשה כסף, ו) יומא נה ב תמורה כג ב, ז) מנחות קד א קז ב תמורה כג ב, ח) מנחות קו ב, ט) זבחים קג א [תמורה כג ב], י) עי' יומא נה א, כ) עי' עירובין לב א, ל) מהן, מ) לפנינו שם איתא לשון זה גבי נירון דשדריה טיטוס לצור את ירושלים ועיין רש"י במנחות ד' ז ע"ב והגהות מהרי"ב ז"ל שם,

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"א מבית הבחירה הל"ז:

כ ב מיי' פרק ב משקלים הל"ב:

כא ג מיי' פט"ז ממעה"ק הל"ג:

כב ד מיי' פרק ב מערכין הל"ט וכל"מ:

כג ה מיי' פרק ה מפהמ"ק הל"ט:

נוסחת הבבלי

(א) מן הקרן ב' כו' היה באמצע כו' על צלע המשכן כו' לבער בערב ר"י בר"י כו' כילו זהבו של שלמה כו' ר"י בשם איסי כו' במנורת [מקדש שהיתה יתירה על מנורה שעשה משה במדבר דינר זהב] והכניסוה כו': (ב) שלא שקל אשתקד כו': (ג) מביאה דמיהן ונותנת כו' ר' יוסי בר בידין א"ר בידי ב"מ כו' א"ר אליעזר מתני' כו' באמה גרומה ר"ח אמר כמין כו':

הגהות הגר"א

[א] ה"ג ומזבח הזהב היה נתון באמצע מושך כלפי חוץ וכולן היו נתונים משליש הבית ולפנים כצ"ל והשאר שבינתים נמחק. וכ"ה בתוספ' פ"ב דיומא והכי דייקא הסוגיא שם ע"ש וכ"ה ברמב"ם פ"ג מהלכות ב"ה הלי"ז ע"ש. וכ"מ ברש"י ביומא שם שלא הזכיר קמעה וגם לחוץ משמע חוץ דשלחן דמשה דנקט שלחן ומנורה ומאלו היה יכול למשוך יותר אבל לא היה משוך משאר השלחנות וגי' הספרים חולק את הבית שבוש הוא: [ב] בגמ' דידן הגי' והעמידו על ככר ועי' בס' ת"ח טעם הגון על שלא הגיה הגאון בתוך הסוגיא כגי' הבבלי כדרכו בקדש:

גליון הש"ס

[א] היינו ממנורה של משה אבל שאר המנורו' משוכות חוץ מן המזבח ולכך אמרו ביומא דמזבח פגע ברישא דלא היה מבעיר אלא בשל משה ובזה אפשר ליישב דברי הרמב"ם פ"ה ממעה"ק הלי"ד ופ"ד מעיוה"כ מקושית הרשב"א עי' בכ"מ ולח"מ ודו"ק:

תורה אור השלם

1. וַיַּעַשׂ אֶת מְנֹרוֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בַּהֵיכָל חָמֵשׁ מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאול: דברי הימים ב ד ז

2. וְשַׂמְתָּ אֶת הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן: שמות כו לה

3. וּמַקְטִרִים לַייָ עֹלוֹת בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב וּקְטֹרֶת סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת לֶחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמְנוֹרַת הַזָּהָב וְנֵרֹתֶיהָ לְבָעֵר בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב כִּי שֹׁמְרִים אֲנַחְנוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ: דברי הימים ב יג יא

4. וְאֶת הַמְּנֹרוֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבַעֲרָם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר: וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקַחַיִם זָהָב הוּא מִכְלוֹת זָהָב: דברי הימים ב ד כא

5. כִּכָּר זָהָב טָהוֹר עָשָׂה אֹתָהּ וְאֵת כָּל כֵּלֶיהָ: שמות לז כד

6. אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַייָ: ויקרא ה יט

7. כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְיָ לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ: מלכים ב יב יז

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות